בתים מדומיינים

בעידן של לחץ גאו-פוליטי, רגשות לאומיים מועצמים, מאבקים אתניים והגירה כפויה, כריסטוס פאריידיס מבקר בביאנלה לאמנות עכשווית בסלוניקי וחוזר עם תובנות לגבי החיפוש אחר בית חדש.

ביקורת מאת כריסטוס פרידיס מרץ 18, 2018

סלוניקי שבצפון יוון היא העיר השנייה בגודלה במדינה זו. אוכלוסייתה מונה מעל למיליון איש, ויש לה גם נמל גדול והיסטוריה שמתמשכת כבר יותר מ-2500 שנים. העיר נוסדה על ידי קסנדרוס, שהיה נשוי לאחותו של אלכסנדר הגדול, תסלוניקי, ועל שמה היא נקראה. מאז העת העתיקה סלוניקי הייתה צומת של מסחר, תנודות אוכלוסין והתיישבות, וכן מקום אסטרטגי בעל חשיבות רבה. מיקומה בנקודת המפגש של דרכים מרכזיות שמחברות ממזרח למערב בין הים השחור -לאדריאטי, ומצפון לדרום בין הים האגאי לים התיכון ומזרח אירופה מדגיש חשיבות זו. אפשר להניח כי בעידן של לחצים גאו פוליטיים, רגשות לאומיים מועצמים, מאבקים אתניים והגירה כפויה מהמזרח התיכון ומאפריקה, "צומת סלוניקי" תהיה המקום האידאלי לקיים בו ביאנלה שנושאה העיקרי וכותרתה הם "בתים מדומיינים".

הביאנלה לאמנות עכשווית בסלוניקי, שאורגנה על ידי המוזיאון הלאומי לאמנות עכשווית, פעלה מאז השקתה בשנת 2007 לעידוד יחסי גומלין בין הקהילה המקומית ובין מגמות בזירת האמנות הגלובלית. היא העניקה לאמנים היווניים מסגרת דרכה יוכלו לזכות בחשיפה בין-לאומית ולהיחשף בעצמם לנעשה בעולם. השנה, האמנים המשתתפים הוזמנו לבחון (או להגדיר מחדש) את מושג הבית, לאור המונחים והתנאים החדשים שימינו מכתיבים.

5. REYSI KAMHI.jpg

[1]רייסי קמחי, Away and Home, 2016
באדיבות האמנית

[2] 4. NORAYR KASPER.jpg

[3]נוראיר קספר, Life Steel מס' 41, 2015
© נוראיר קספר

המוקד התימטי של הביאנלה מדמיין מבנים בסיסיים, כמו למשל 'הֶסטְיה' (אח) ו'בית' כמתייחסים למושגים שמעבר ל'מגורים' (residence), ומכיל גם רעיונות של קהילה ומולדת. בבסיס נמצא רעיון ה'בית', על הגדרותיו השונות כמקום מוגן שבו האדם חש בטוח ומקובל, שבו היכה שורשים ויצר רשת של קשרים חברתיים ומשפחתיים. אנו חיים בתקופה שבה מושגים אלה אינם יכולים עוד להיתפש כמובנים מאליהם, ויותר מכך, הם מתקיימים אולי רק במחוזות הדמיון והתשוקה. אלה שנאלצים לנדוד - גלי ההגירה העזים המתנפצים על חופי אירופה, שלעתים קרובות מגיעים ומשתקעים ביוון – הם אלה שעליהם חשבו האמנים כשהגו את הפרויקטים לביאנלה.

ומה ביקשו האוצרים של הביאנלה? התשובה פשוטה וברורה. מעבר לזהויות חדשות, תחושת קירבה, תהליכים של התערות וקבלה, הרצון לדו-קיום ולהבנה הדדית, על אף הבדלי תרבות, דת, מגדר וקהילה, ולמרות העקירה ואבדן הבית, הם ביקשו לשאול, מה יכול להיחשב ל'בית'? האם 'הבית' הוא זה שאבד לעולם בארץ המוצא, צרור של זיכרונות, כמיהה אוטופית

לעתיד בטוח, או כיסופים פסיכולוגיים ורגשיים לבית? בית חדש אינו רק מקום לגור בו (יחידה ארכיטקטונית) אלא גם סביבה, או קהילה, היכן שאדם חש בטוח ומעוגן בקרקע.

החיפוש אחר 'הבית' היה תמיד חשוב, אך הוא משמעותי במיוחד עכשיו, מאחר שבשנים האחרונות אי אפשר להיות בטוח בשום דבר. חברה היא לרוב דבר שמדומיין באופן קולקטיבי ונוצר בתפישתם של אנשים, כאשר ספקותיהם ודאגותיהם בקשר ל"שיטה", שאינה מתפקדת בדרך כלל, מפיחים חיים בתהליך. דימיונים מעין אלה מאתגרים את הממסד ואת הפרקטיקות המקובלות, ומנבאים את עלייתם של פרקטיקות וסדרים חדשים. היוזמות והתרחישים הפוליטיים המדומיינים מספקים הקשר לאמנים לספר את סיפוריהם הקטנים והגדולים. יצירתם מאירה את הפרשנויות השונות על הנושא: חלקם ידמיינו צורות חדשות של דיור מאורגן; אחרים מציעים אופנים שונים של אינטראקציה חברתית; ויש שמגדירים אקטיביזם ופעולות של הזדהות. פסיפס זה של עבודות יצירתיות חושף את הסתירה הפנימית שבה כל סוג של 'בית', ומה שעושה אותו לכזה, מסוגל בו זמנית לייצר תנאים לדחייה ולדחיקה לשוליים של חברים מסוימים בקהילה.

זו הייתה החשיבה הכללית שהציעו האוצרת הראשית של הביאנלה, סיראגו ציארה (Tsiara), והצוות שבראשותה לאמנים המשתתפים. ארבעת האתרים העיקריים שאירחו את האירוע היו מעניינים, לפעמים גם מרשימים, ואפקטיביים בהעברת המסר האומר שאמנות עכשווית משקפת את האתגרים הפוליטיים של העולם היום.

[4] 13. HALIL ALTINDERE.jpg

[5]חליל אלטינדרה, Wonderland, 2013
באדיבות האמן וגלריה PİLOT באיסטנבול

התחנה הראשונה שלי הייתה במרכז לאמנות עכשווית, הממוקם בנמל. עשרים וחמישה אמנים צעירים (פחות או יותר) ממספר ארצות כמו יוון, ארצות הברית, טורקיה, רוסיה וישראל, הציגו מגוון של עבודות בעלות תוכן פוליטי, שכללו וידאו, צילום, מיצבים, מבנים תלת-ממדיים וציור מסורתי. שתי עבודות של חליל אלטינדרה הצטיינו בייצוג נושא הביאנלה, כשהן בוחנות קודים פוליטיים, חברתיים ותרבותיים. אלטינדרה מכוון זרקור אל תיאורים של דחיקה לשוליים והתנגדות למערכות דכאניות בכך שהוא מתמקד באירועים שמערבים תרבויות שוליים, מגדר, ומצבים חריגים בחיי היום-יום. בעבודתו מולדת

,כפויה הגירה כמו בנושאים עוסק ,בגרמניה שצולם ,הווידאו .ואמנותי דוקומנטרי (fiction) בדיון משלב הוא (Homeland) אלימות בחייהם ועל גופם של נוודים, ויחסם לדיכוי על ידי השלטון. קולו של הראפר הסורי מוחמד אבו הג'ר (Hajar Abu) מלווה את הצופה לאורך מסילה תת-קרקעית של רכבת שמחברת את איסטנבול למתחם טמפלהוף בברלין – שדה תעופה לשעבר שהוסב למחנה פליטים.

מרינה נפרושקינה (Naprushkina), שייסדה בשנת 2007 את המסגרת הפוליטית "המשרד לאנטי-תעמולה" (Office The for Anti-Propaganda), שכותרתו 'קולאז מציגה *Home Aerobic*) *אירובי ביתי*) שמעמת תצלומים של נשים עושות התעמלות אירובית עם דימויים של נשים שנוצרו בזמן "המחאה השקטה" בבלארוס בקיץ של 2011. בעת המחאה המיליציה עצרה 2000 בני אדם, ביניהם חברי אופוזיציה, ותקפה באופן מקרי רבים אחרים בקהל, כולל אנשים שרק היו בדרכם הביתה.

[6] 3. MARINA NAPRUSKINA.2.JPG

[7]מרינה נפרושקינה, אירובי ביתי, 2012, מראה הצבה
באדיבות האמנית

עבודה זו הופקה במסגרת שהות אמן של הביאנלה השישית לאמנות עכשווית בסלוניקי, בתמיכת מכון גתה, סלוניקי.

בעבודתו שלדיונסיס כריסטופילוגיאנס [8] .גיאומטריות וצורות ארכיטקטוניים מרכיבים בולטים (Christofilogiannis) האמירות שלו על אי-הסדר החברתי, הכלכלי והפוליטי כיום ניכרות בסדרת קולאז'ים של תצלומים, תחת הכותרת "כמו בבית" ("home like Feels"). הם מקשרים את המקומות המזוהים ביותר ביוון, אתונה וסלוניקי, לדימויים אפוקליפטיים של

-ערים הרוסות ושוממות בסוריה. העבודה מעמידה את הצופה במצב הלא-נוח שבו הוא נאלץ להתייחס לכך שבתקופתנו האי רציונלית אין מי שיערוב לו שהוא עצמו לא יקלע לצורות חדשות של אלימות. איש אינו בטוח.

בעבודת הווידאו*זוהר בחושך* (*Glow in the Dark*) בוחן האמן היווני-אירניסטפנוס ציבופולוס [9] מקרוב (Tsivopoulos) את חייו ויצירתו של רקים (Rakeem), אמן הדראג האפריקני-אמריקני בן ה-25. דימויים פואטיים משתלבים בעוד הוא מדבר. רקים מוצג כדמות בולטת שחומקת מהגדרות אך לבסוף מתגלה כאליל של התנגדות.

[10] 11. Dionisis Christofilogiannis Feels-like-home.jpg

[11]דיוניסיס כריסטופילוגיאניס, כמו בבית, 2017
תצלום, קולאז'

באדיבות האמן

[12] 11. Dionisis ChristofilogiannisFeels-like-home 2.jpg

[13]דיוניסיס כריסטופילוגיאניס, כמו בבית, 2017
תצלום, קולאז'

באדיבות האמן

[14] 10. Stefanos Tsivopoulous Glow-In-The-Dark.jpg

[15]סטפנוס ציבופולוס, זוהר בחושך, 2016
באדיבות האמן

נכתב, בוים והופק על ידי סטפנוס ציבופולוס
הוזמן על ידי המרכז לתרבות על שם אונאסיס, ניו יורק

קילומטרים ספורים משם, בשכונת הפועלים סטברופולי (Stavroupoli), נמצא מוזיאון סלוניקי לאמנות עכשווית (State Moni) הלזריסטי הקתולי המסדר של המנזר מתחם בתוך שוכן המוזיאון .(Museum of Contemporary Art הודות .העשרים המאה מתחילת רוסי אוונגרד של הנודע (Costakis) קוסטאקיס לאוסף בית משמש והוא ,(Lazariston למחויבותו רבת השנים של המוזיאון לאמנות הרוסית, מוצגים בו מספר אמנים רוסיים שאינם מוכרים למוזיאונים אחרים. כולם שואבים השראה מה'בית' כמושג וכסמל ומספרים סיפור של שינוי שחל במשך עשרים השנים האחרונות. בתערוכה זו נתגלו לי אוצרות של אמנות רוסית, והכול נסב סביב רעיון הבית. העבודות מתפרשות בין תיאורים רומנטיים שמתרפקים על שלווה משפחתית ועל מצבור פואטי של זיכרונות ילדות לבין מגורים משותפים, מקלט שמתבלט בעיצובו המודרני והלא-מוכר במתכוון, או גורד שחקים קונסטרוקטיביסטי. עבודות של ליובוב פופובה (Popova) כנערה עניינו במיוחד, כמו גם עבודות של אל ליסיצקי (Lissitzky), קזימיר מלביץ' (Malevitch), אלכסנדר דרבין (Drevin), איוואן קליון (Klioun), מיכאיל לריונוב (Larionov) ועוד. התפתחות הרעיונות של 'הבית' ו'המוכר' באמנות האוונגרד הרוסי מוצגת לראווה דרך תשעים עבודות מייצגות מתוך אוסף קוסטאקיס.

המוזיאון מציג גם מחווה לאמנית הגדולה אנה מנדייטה (Mendieta), שהלכה לעולמה בגיל 37. בעבודות הווידאו (Grass Breathing (1974) ,Moffitt Building Piece (1973), Silueta Sangrienta (1975), Untitled: Silueta Series (1979, היא חוקרת היסטוריה, זיכרון, את תפישת המעבר לבית או לארץ אחרים, וגם טראומות אישיות וקולקטיביות בעקבות המעבר הכפוי לסביבה חדשה לגמרי. העבודות מכילות רסיסים מהתנסויותיה שלה - היא נאלצה לעבור בגיל צעיר מאוד ממולדתה קובה לארצות הברית.

האמן היווני דימיטריס טטריס (Tataris) מציג את העבודה*קרקס ביתי (למי אכפת ממך?)*, 2010-2017 תיבת עץ (כמו אלו שבדרך כלל משמשות לאכסון חפצים שבירים) שמייצגת בית מיניאטורי ומכילה גם רכיבי מבנה, שרטוטים ודימויים דיגיטליים שחוברו יחדיו למיצבים מפותלים. פני התיבה מעוטרים בחותמות של דיוקנאות סטיריים של פוליטיקאים בכירים בני זמננו (אפשר לראותם בעזרת זכוכית מגדלת). קולות של גשם וגלים מפריעים את השקט והשלווה ומספקים פסקול לדימויים המוקרנים על התיבה. שורות של חרירים שמזכירים פסי ברקוד מאפשרים לצופים מבט מקוטע אל תוך חלל התיבה. סרט דוקומנטרי משלים לקרקס מראה אנשים עושים שימוש במצלמות הטלפונים הסלולריים לחיפוש נמרץ של 'הבית' אי שם באזור מתורבת כלשהו של העולם.

[16] 1. Dimitris Tataris DomesticCircus.jpg

[17]דימיטריס טטריס, קרקס ביתי (למי אכפת ממך?) 2010-2017
באדיבות גלריות קלפיאן, אתונה-סלוניקי

אורית אשרי [18] , ילידת ירושלים שחיה בלונדון, היא אמנית חזותית רב-תחומית שפועלת בתחומי הבדיון הביו-פוליטי, חומריות מגדרית וקהילות אפשריות. בעבודתה*Revisiting Genesis*היא ניגשת לאינטרנט כאל ישות חדשה וערטילאית, שיוצרת זהויות, שבתוכה שתי אחיות, שתיהן קרויות ג'קי, מסייעות למטופלים גוססים להכין ארכיון ביוגרפי, שיהווה את מורשתם הדיגיטלית בעתיד. בסרט היא בודקת את ההשלכות הפילוסופיות, החברתיות-פוליטיות והרגשיות של התהליכים הקשורים באובדן ובמוות, וגם בחברות ובזיכרון כזהות.

[19] 6. OREET ASHERY.jpg

[20]אורית אשרי, Genesis Revisiting, 2016
באדיבות האמנית

בהזמנת גלריה סטנלי פיקר ובמימון קרן וולקם, מועצת האמנות של אנגליה, קולנוע טיינסייד, מס' 2, CA וגולדסמית' קולג'.

[21] 6. OREET ASHERY2.jpg

[22]אורית אשרי, Genesis Revisiting, 2016
באדיבות האמנית

בהזמנת גלריה סטנלי פיקר ובמימון קרן וולקם, מועצת האמנות של אנגליה, קולנוע טיינסייד, מס' 2, CA וגולדסמית' קולג'.

הביקור השלישי היה במוזיאון המקדוני לאמנות מודרנית, האתר המוזיאלי הוותיק ביותר בסלוניקי בהקשר של אמנות עכשווית. המוזיאון ממוקם במרחב רחב הידיים של היריד הבין-לאומי של סלוניקי, ומכאן יכולתו לארח את היצירות גדולות הממדים של הביאנלה. אחת העבודות הראשונות שרואים היא המיצב המרשים של פוטיני קריוטאקי (Kariotaki): שבע נדנדות, שמזכירות מנורות תלויות בצורת פרחי לוטוס בסגנון סיני, מוארות בצבעים שונים. המבנה העשוי בדים צבעוניים יוצר אווירה חלומית.

[23] 12. Fotini Kariotaki 1.jpg

[24]פוטיני קריוטאקי, הנדנדה, 2017, מבט הצבה
באדיבות האמנית

בתמיכתו האדיבה של יורג ווצ'ק

בסדרת הציורים האקסטרווגנטית שלאורלי מייברג [25], "כנרת", זירת ההתרחשות היא האגם, הנתפש כסמל השבריריות הלאומית בישראל. תיאור המשחה העממי הופך תחרות שלווה לדימוי של תבוסה, רדיפה, בריחה וגלות, וגם (עם שביב של תקווה) חיפוש אחר נמל מבטחים. קבוצה של גברים ונשים טובלת במי האגם, ואז מתחילה לנוע כגוף אחד בחיפוש אחר היבשה. ההתייחסות הישירה ל*רפסודת המדוזה* של ז'ריקו (Gericault) היא הצהרה ברורה שמקום בטוח יכול להתקיים רק בציור. הציורים מגישים תיאור חזותי רב עוצמה של מאבק בעולם המודרני.

[26] 7. ORLY MAIBERG.jpg

[27]אורלי מייברג, כנרת 3, 2012
באדיבות האמנית וגלריה נגא לאמנות עכשווית, תל אביב

בתמיכת משרד החוץ ושגרירות ישראל ביוון.

גג של פאולו אינקרנטו (Incarnato) בנוי מרעפים בסגנון ביזנטי והוא מייצג את 'הבית' בצורתו העל-זמנית ביותר: הרעפים מונחים בעיגול ונראים כאילו לא נגע בהם הזמן. עבודתה שלרפאלה קריספינו [28] Toile -ה מסגנון מושפעת (Crispino מאסיה הכותנה בדי ומיבוא מהודו הדפס מטכניקות הושפע עצמו והוא ,19-ה המאה באמצע באירלנד שמקורו de Joury (שהיו פופולריים מאוד בצרפת באותה תקופה). דוגמאות ההדפס היו בדרך כלל דימויים אקזוטיים, נופים כפריים או נושאים היסטוריים. האמנית בחרה סצנה פסטורלית טיפוסית, ושינתה אותה בכך שצבעה את עור עובדי האדמה בגוונים כהים, בהתייחסות ישירה לקולוניאליזם.

[29] 8. PAOLO INCARNATO.jpg

[30]פאולו אינקרנטו, גג, 2016
מיצב עם רעפים ביזנטיים

באדיבות האמן

[31] 9. RAFFAELLA CRISPINO.jpg

[32]רפאלה קריספינו , ללא כותרת (Joury) (פרט), 2015
באדיבות האמנית ו- contemporanea arte unosunove 1/9, רומא

צילום: אלכסנדרה ברטלס
בתמיכתו האדיבה של מכון התרבות האיטלקית של אתונה

עינת עמיר [33] מציגה באותו אתר את המיצג *Coming Soon Near You*, עבודה תלוית-מקום שבה מקומיים מוזמנים להביא את הסרט האהוב עליהם בווידאו ולצפות בו על מסך פלזמה. ההצבה כסלון ביתי – אי בודד במרחבי חלל התצוגה – מדמה את עצמה לקובייה לבנה. הסלון בנוי מחפצים ומרהיטים בלויים שניקנו בחנויות יד-שניה מקומיות. הרעיון מאחורי ההצבה הפמיליארית הוא להפוך את הבנלי למונומנט של אסתטיקה ביתית ולהציע 'טעם של פעם' היכן שדרים זיכרונות ורעיונות מיושנים לגבי 'הבית'.

[34] 2. EINAT AMIR.jpg

[35]עינת עמיר, Coming Soon Near you, 2011
באדיבות האמנית וגלריה Ratio Aspect, שיקגו

הביאנלה של קנקאלה (Canakkale) היא יוזמה שלא למטרות רווח המבוססת בעיירה זו שבדרום טורקיה. הביאנלה נוצרה על ידי אנשים מרקעים שונים שביקשו להקים מסגרת לאמנים עכשוויים ולפעילות תרבותית. לפני שנה, לאחר תקופת משבר, הקבינין (CABININ) החמישי (זה השם הטורקי הרשמי) בוטל עקב פרישתו של המנהל האמנותי והאוצר-השותף, ברל מדרה (Madra). הביאנלה של סלוניקי בחרה מספר עבודות מקנקאלה וכללה אותן בתערוכה. הקבינין התארגן סביב נושא דומה, "מולדת", דבר שאפשר את הכלת העבודות והערכתן.

אירועים של הביאנלה התרחשו גם באתרים אחרים ברחבי סלוניקי. הפעילויות השונות חפפו לאירועים המרכזיים, ובכך העשירו את חיי התרבות של העיר והעניקו לתושבים ולמבקרים דגימות מייצגות למדי מפועלם של האמנים העכשוויים.

הביאנלה השישית של סלוניקי [36]הסתיימה ב-14 בינואר, 2018.

Source URL: http://tohumagazine.com/he/article/%D7%91%D7%AA%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%93%D7%95%D7%9E%D7%99%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%9D

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/5.%20REYSI%20KAMHI.jpg
[2] http://tohumagazine.com/he/file/4-norayr-kasperjpg
[3] https://tohumagazine.com/sites/default/files/4.%20NORAYR%20KASPER.jpg
[4] http://tohumagazine.com/he/file/13-halil-altinderejpg
[5] https://tohumagazine.com/sites/default/files/13.%20HALIL%20ALTINDERE.jpg

[6] http://tohumagazine.com/he/file/3-marina-napruskina2jpg
[7] https://tohumagazine.com/sites/default/files/3.%20MARINA%20NAPRUSKINA.2.JPG
[8] https://dionisischristofilogiannis.wordpress.com/
[9] https://www.stefanostsivopoulos.com/
[10] http://tohumagazine.com/he/file/11-dionisis-christofilogiannis-feels-homejpg
-[11] https://tohumagazine.com/sites/default/files/11.%20Dionisis%20Christofilogiannis%20Feels-like home.jpg
[12] http://tohumagazine.com/he/file/11-dionisis-christofilogiannisfeels-home-2jpg
-[13] https://tohumagazine.com/sites/default/files/11.%20Dionisis%20ChristofilogiannisFeels-like home%202.jpg
[14] http://tohumagazine.com/he/file/10-stefanos-tsivopoulous-glow-darkjpg
-[15] https://tohumagazine.com/sites/default/files/10.%20Stefanos%20Tsivopoulous%20Glow-In-The Dark.jpg
[16] http://tohumagazine.com/he/file/1-dimitris-tataris-domesticcircusjpg
[17] https://tohumagazine.com/sites/default/files/1.%20Dimitris%20Tataris%20DomesticCircus.jpg
[18] http://oreetashery.net/
[19] http://tohumagazine.com/he/file/6-oreet-asheryjpg
[20] https://tohumagazine.com/sites/default/files/6.%20OREET%20ASHERY.jpg
[21] http://tohumagazine.com/he/file/6-oreet-ashery2jpg
[22] https://tohumagazine.com/sites/default/files/6.%20OREET%20ASHERY2.jpg
[23] http://tohumagazine.com/he/file/12-fotini-kariotaki-1jpg
[24] https://tohumagazine.com/sites/default/files/12.%20Fotini%20Kariotaki%201.jpg
[25] http://www.orlymaiberg.com/
[26] http://tohumagazine.com/he/file/7-orly-maibergjpg
[27] https://tohumagazine.com/sites/default/files/7.%20ORLY%20MAIBERG.jpg
[28] http://www.raffaellacrispino.com/
[29] http://tohumagazine.com/he/file/8-paolo-incarnatojpg
[30] https://tohumagazine.com/sites/default/files/8.%20PAOLO%20INCARNATO.jpg
[31] http://tohumagazine.com/he/file/9-raffaella-crispinojpg
[32] https://tohumagazine.com/sites/default/files/9.%20RAFFAELLA%20CRISPINO.jpg
[33] https://www.einatamir.com/
[34] http://tohumagazine.com/he/file/2-einat-amirjpg
[35] https://tohumagazine.com/sites/default/files/2.%20EINAT%20AMIR.jpg
[36] http://thessalonikibiennale.gr/en/